

до вибраної студентом теми та підготувати тези доповіді або статті з цієї тематики. Для зв'язку в основному використовувалися мобільний телефон, електронна пошта (особиста і листи розсилання) та Віртуальний університет. Студенти старших курсів мають досвід використання інших видів дистанційної взаємодії з викладачами. Під час основної традиційної практики в кінці червня 2015 р. першокурсники будуть укладати комп'ютерний «Англійсько-український словник пожежно-технічних термінів» на базі однойменного опублікованого словника обсягом понад 20 000 термінів в комп'ютерній лабораторії нашої кафедри, а якщо буде в цьому потреба, то зможуть під керівництвом викладача дистанційно виконати це завдання вдома за допомогою спеціального програмного забезпечення для укладання словників і згаданих вище засобів зв'язку.

## **РОЗУМІННЯ МОВЛЕННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*Щокіна Т. М. (Харків)*

Переклад являє собою вербально-когнітивний процес і традиційно розглядається в своєму результативному аспекті, який передбачає оцінку якості перекладу за критеріями адекватності та еквівалентності. Суттєвим недоліком зазначеної вище технології перекладу є ігнорування результативності першого етапу перекладу – сприйняття перекладачем оригіналу. Розуміння тексту (або ж часткове або повне непорозуміння оригіналу) передбачає адекватність або неадекватність перекладу і значною мірою визначає рівень його еквівалентності.

На сучасному етапі розвитку теорії і практики перекладу існує велика кількість підходів до визначення та оцінки різних критеріїв саме розуміння мовленнєвої інформації, її сприйняття та відтворення. Відносно розуміння мовлення в контексті перекладу необхідно розглянути роль варіативності рівнів порозуміння за умов збереження категоріальних критеріїв оцінки результативності розуміння: точності, повноти та глибини.

Точність розуміння оригіналу при перекладі передбачає вірне сприйняття, а також подальшу передачу засобами іншої мови прецизійної інформації, наданої у тексті: буквеної (власні імена, географічні назви, назви організацій, фірм, місяців та днів тижня, торгових марок, брендів продукції), цифрової(дати, формули, одиниці вимірів), позиційно-номінативної інформації (домінанти, що супроводжуються вказівкою посади, титулу). Незалежно від форми перекладу (усний-письмовий) та виду перекладу(функціонально-стилістична та комунікативна направленість тексту) розуміння та передача прецизійної інформації не має ступенів довільності – точність виступає єдиним і неваріативним критерієм якості розуміння і перекладу [2].

Повнота розуміння оцінюється шляхом кількісної фіксації всіх суттєвих об'єктів і явищ та їх ознак, зазначених в оригіналі – це розуміння в межах всього обсягу предметних значень. Цей критерій якості розуміння є варіативним у залежності від форми перекладу(усний/письмовий). Якщо можливість досягнення оптимальної повноти розуміння оригіналу існує при письмовому перекладі, то вона майже неможлива за умов усного. Через такі фактори, як дефіцит часу, ліміт швидкості мовленнєво-розумових операцій, зниження рівня усвідомлення і контролю над здійсненням певних мовленнєвих дій, в усному перекладі спостерігаються певні зміни матеріалу, який сприймається перекладачем: порушення послідовності інформаційних одиниць і мовленнєва компресія (запобігання, узагальнення, об'єднання речень, перефразування, заміна структури речень, спрощення синтаксису).

Глибина розуміння мовлення репрезентує вертикально спрямований рух думки – рух за рівнями смислу тексту, коли реципієнт в думках прямує до більш високого рівня розуміння, «розкриває всебічні сторони предмету, більш суттєві для нього, виявляє його зв'язки з іншими предметами, явищами реального світу»[1:168].

Нелінійність смислового рівня тексту дозволяє уявити його у вигляді ієрархічно організованої структури: зміст тексту, загальний зміст, прихований,

глибинний.

Розуміння на рівні змісту тексту виступає нульовим рівнем глибини розуміння через лінійність ментальної організації інформації, яка сприймається, надмірного дотримання словесних формувань, формальності цілісного об'єднання інформаційних одиниць тексту. Таке розуміння є рефлексивним. Більш високим рівнем розуміння є усвідомлення та відтворення прихованого смислу, імплікації через розкриття підтексту авторського стилю, словесно-семантичної гри, алюзій, прагматичного контексту. Успішність розуміння на рівні прихованого смислу можлива у випадках надзвичайно високого рівня володіння мовою, наявності значного обсягу фонових знань, рецептивного рівня вербальної дотепності.

Необхідно зазначити, що робота перекладача-синхроніста в режимі реального часу передбачає поетапну рецепцію тексту мовою оригінала. Для кожного типу і виду перекладу етап сприйняття і розуміння мовлення має свої власні динамічні та результативні характеристики, знання та використання яких дозволяє економно та раціонально розподіляти когнітивний потенціал перекладача.

## **Література**

1. Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти /А. А. Смирнов. – М.: Просвещение, 1966. – 420 с.
2. Уланович О. И. Понимание речи как смыслоформирующее звено в речевой переводческой деятельности: лингводидактический аспект / О. И. Уланович // Иностранные языки в профессиональной коммуникации: материалы Респ. науч.-практ. семинара, Гродно, 26 апреля 2013 года /под ред. Гончар С. В., Шульга О.К. – Гродно: ЮрСаПринт, 2013. – С.39-49.